

Modül (öneri) No	347
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Muhabbet
Modül (Alt konu)	Muhabbetin Mahiyeti ve İnsan Veriliş Nedeni
Amaçlar	➤ Muhabbetin önemini kavrar, ➤ İnsandaki muhabbet duygusunun asıl gayesini idrak eder. ➤ Muhabbet duygusunu nasıl doğru kullanabileceğimizin yollarını öğrenir.
Süre	40 dk.
Seviye	Seviye-2
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	Afiş Hazırlama, Kar Topu Tekniği
Materyal ve Teknoloji	Afiş kâğıdı, uhu, boya kalemleri.
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Etkinlik-1 ➤ Öğrencilere ‘’ Bütün bu muhabbetler nasıl Cenab-ı Hakka verilir’’ sorusu yöneltilir. ➤ Öğrencilere cevabı kendi kendilerine düşünmeleri için 1 dakika süre verilir ➤ Daha sonra öğrenciler 2’şerli gruplandırılır. ➤ Soruyu aralarında tartışmaları için 2 dakika verilir. ➤ 2’li gruplardan 4’lü gruplar oluşturulur. Öğrencilere kendi aralarında konuyu tartışmaları için 2 dakika verilir. ➤ 4’lü gruplardan 8’li gruplar oluşturulur. Öğrencilere kendi aralarında konuyu tartışmaları için 2 dakika verilir. ➤ Öğrencilerin aralarından bir sözcü seçmeleri sağlanır. ➤ Sözcüler konuyu tüm sınıfın huzurunda özetler. Etkinlik-2 ➤ Öğrencilere karton, uhu, boya kalemi gibi malzemeleri derse getirmeleri önceden söylenir. ➤ Sınıf 3-4 kişilik gruplara ayrılır. ➤ Gruplar grup numarasına göre ‘‘32.sözün 3.mevkısı’’ ile ilgili 1’er nükte almaları istenir. ➤ Öğrenciler nüktelerden birini seçer. ➤ Seçilen konu ile ilgili bir afiş hazırlanır. ➤ Afişte yazı, resim, grafik vb. unsurların kullanılabileceği söylenir. ➤ Afiş hazırlama sürecinde öğrencilere rehberlik yapılır. ➤ Gruplar tahtada afişlerini anlatır. ➤ Hazırlanan afişler üzerine değerlendirmeler yapılır. ➤ Afişlerin sınıfta sergilenmesi sağlanır.

Ölçme ve Değerlendirme	İlke çıkarma ➤ Meyveleri ve lezzetli yiyecekleri, ➤ Anne, baba ve kardeşlerimizi, ➤ Hayatı ve gençliği, ➤ Baharı ve güzel şeyleri Allah adına sevdiğimizin ölçüsüne yönelik ilkeler geliştirmeleri beklenir.
İlişkili metinler	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹ MÜHİM BİR SUÂL Diyorsunuz ki: “Muhabbet ihtiyârî değil. Hem ihtiyac-ı fitrîye binaen, lezziz taamları ve meyveleri severim, peder ve valide ve evlâtlarımı severim, refika-i hayatımı severim, dost ve ahabplarımı severim, enbiya ve evliyayı severim, hayatımı, gençliğimi severim, baharı ve güzel şeyleri ve dünyayı severim. Nasıl bunları sevmeyeceğim? Nasıl bütün bu muhabbetleri Cenab-ı Hakkın zat ve sıfât ve esmasına verebilirim? Bu ne demektir?” Elcevap: Dört Nükteyi dinle. Birinci Nükte: Muhabbet, çendan, ihtiyârî değil. Fakat ihtiyâr ile muhabbetin yüzü, bir mahubdan diğer bir mahbuba dönebilir. Meselâ, bir mahbubun çirkinliğini göstermekle veya asıl lââyık-ı muhabbet olan diğer bir mahbuba perde veya âyine olduğunu göstermekle, muhabbetin yüzü mecazî mahubdan hakikî mahbuba çevrilebilir. İkinci Nükte: Tadad ettiğin sevdiklerini, sevme demiyoruz. Belki onları Cenab-ı Hakkın hesabına ve Onun muhabbeti namına sev deriz. Meselâ, lezziz taamları, güzel meyveleri, Cenab-ı Hakkın ihsanı ve o Rahman-ı Rahîm’in in’amı cihetinde sevmek, Rahman ve Mün’im isimlerini sevmektir. Hem manevî bir şükürdür. Şu muhabbet, yalnız nefis hesabına olmadığını ve Rahman namına olduğunu gösteren, meşru dairesinde kanaatkârâne kazanmak ve mütefekkirâne, müteşekkirâne yemektir. Hem peder ve valideyi şefkat ile teşhiz eden ve seni onların merhametli elleriyle terbiye ettiren hikmet ve rahmet hesabına onlara hürmet ve muhabbet, Cenab-ı Hakkın muhabbetine aittir. O muhabbet ve hürmet, şefkat, Allah için olduğuna alâmeti şudur ki: Onlar ihtiyar oldukları ve sana hiçbir faydaları kalmadığı ve seni zahmet ve meşakkate attıkları zaman daha ziyade muhabbet ve merhamet ve şefkat etmektir.

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ² ayeti, beş mertebe hürmet ve şefkate, evlâdı davet etmesi, Kur’ân’ın nazarında valideynin hukukları ne kadar ehemmiyetli ve ukukları ne derece çirkin olduğunu gösterir.

Madem peder kimseyi değil, yalnız veledinin kendinden daha ziyade iyi olmasını ister; ona mukabil, veled dahi pedere karşı hak dava edemez. Demek valideyn ve veled ortasında fitraten sebab-i münakaşa yok. Zira münakaşa, ya gıpta ve hasetten gelir. Pederde oğluna karşı o yok. Veya münakaşa, haksızlıktan gelir. Velede hakkı yoktur ki, pederine karşı hak dava etsin. Pederini haksız görse de, ona isyan edemez. Demek, pederine isyan eden ve onu rencide eden, insan bozması bir canavardır.

Ve evlâtlarını, o Zat-ı Rahîm-i Kerîm’in hediyeleri olduğu için kemâl-i şefkat ve merhamet ile onları sevmek ve muhafaza etmek, yine Hakka aittir. Ve o muhabbet ise, Cenab-ı Hakkın hesabına olduğunu gösteren alâmet ise, vefatlarında sabır ile şükürdür, me’yusâne feryat etmemektir. “Hâlık’ımın, benim nezaretine verdiği, sevimli bir mahlûku idi, bir memlûkü idi. Şimdi hikmeti iktiza etti, benden aldı, daha iyi bir yere götürdü. Benim o memlûkte bir zâhirî hissem varsa, hakikî bin hisse onun Hâlık’ına aittir. ³ الْحُكْمُ لِلَّهِ deyip, teslim olmaktır.

Hem dost ve ahbab ise, eğer onlar iman ve amel-i salih sebebiyle Cenab-ı Hakkın dostları iseler, ⁴ الْحُبُّ فِي اللَّهِ sırrınca, o muhabbet dahi Hakka aittir.

Hem refika-i hayatını, rahmet-i İlâhiyenin munis, latîf bir hediyesi olduğu cihetiyle sev ve muhabbet et. Fakat çabuk bozulan hüsn-ü suretine muhabbetini bağlama. Belki kadının en câzibedar, en tatlı güzelliği, kadınlığa mahsus bir letafet ve nezaket içindeki hüsn-ü sîretidir. Ve en kıymettar ve en şirin cemali ise, ulvî, ciddî, samimî, nuranî şefkatidir. Şu cemal-i şefkat ve hüsn-ü sîret, âhir hayata kadar devam eder, ziyadeleşir. Ve o zaife, latîfe mahlûkun hukuk-u hürmeti o muhabbetle muhafaza edilir. Yoksa, hüsn-ü suretin zevaliyle, en muhtaç olduğu bir zamanda, bîçare, hakkını kaybeder.

Hem enbiya ve evliyaı sevmek, Cenab-ı Hakkın makbul ibadî olmak cihetiyle, Cenab-ı Hakkın namına ve hesabınadır ve o nokta-i nazardan, Ona aittir.

Hem hayatı, Cenab-ı Hakkın insana ve sana verdiği en kıymettar ve hayat-ı bâkiyeyi kazandıracak bir sermaye ve bir define ve bâkî kemâlâtın cihazatını câmi’ bir hazine cihetiyle,

² Onlardan biri veya her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına erişecek olursa, onlara sakın “Öf” bile deme. (İsra Suresi: 23.)

³ Hüküm Allah’ındır. (Mü’min Suresi: 12)

⁴ Allah için sevmek. (Feyzü’l-Kadîr, 2:28, hadis no: 1241; Ebu Davud, Sünnet: 15; Tirmizî, Kıyamet: 60; Müsned, 3:438, 440.)

onu sevmek, muhafaza etmek, Cenab-ı Hakkın hizmetinde istihdam etmek, yine o muhabbet bir cihette Ma'buda aittir. Hem gençliğin letafetini, güzelliğini, Cenab-ı Hakkın latîf, şirin, güzel bir nimeti nokta-i nazarından istihsan etmek, sevmek, hüsn-ü istimal etmek, şâkirâne bir nevi muhabbet-i meşruadır.

Hem baharı, Cenab-ı Hakkın nuranî esmalarının en latîf güzel nakışlarının sahifesi ve Sâni-i Hakîm'in antika sanatının en müzeyyen ve şaşıla bir meşher-i sanatı olduğu cihetiyle, mütefekkirâne sevmek, Cenab-ı Hakkın esmasını sevmektir.

Hem dünyayı, ahiretin mezraası ve esma-i İlâhiyenin âyinesi ve Cenab-ı Hakkın mektubatı ve muvakkat bir misafirhanesi cihetinde sevmek, nefis-i emmâre karışmamak şartıyla, Cenab-ı Hakka ait olur.

Elhâsıl: Dünyayı ve ondaki mahlûkatı mana-i harfîyle sev, mana-i ismiyle sevmek; "Ne kadar güzel yapılmış" de, "Ne kadar güzeldir" deme. Ve kalbin bâtınına başka muhabbetlerin girmesine meydan verme. Çünkü bâtın-ı kalp âyine-i Samed'dir ve Ona mahsustur.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يَقْرِبُنَا إِلَيْكَ⁵ de.

İşte bütün tadad ettiğimiz muhabbetler, eğer bu suretle olsa, hem elemsiz bir lezzet verir, hem bir cihette zevalsiz bir visaldir, hem muhabbet-i İlâhiyeyi ziyadeleştirir, hem meşru bir muhabbettir, hem ayn-ı lezzet bir şükürdür, hem ayn-ı muhabbet bir fikirdir.

Meselâ, nasıl ki bir padişah-ı âlî, HÂŞİYE⁶ sana bir elmayı ihsan etse, o elmaya iki muhabbet ve onda iki lezzet var:

Biri: Elma, elma olduğu için sevilir. Ve elmaya mahsus ve elma kadar bir lezzet var. Şu muhabbet padişaha ait değil. Belki huzurunda o elmayı ağzına atıp yiyen adam, padişahı değil, elmayı sever ve nefisine muhabbet eder. Bazen olur ki, padişah, o nefisperverâne olan muhabbeti beğenmez, ondan nefret eder. Hem elma lezzeti dahi cüz'îdir, hem zeval bulur; elmayı yedikten sonra o lezzet dahi gider, bir teessüf kalır.

İkinci muhabbet ise, elma içindeki, elma ile gösterilen iltifatat-ı şahanedir. Güya, o elma iltifat-ı şahanenin numunesi ve mücessemidir diye başına koyan adam, padişahı sevdiğini izhar eder. Hem iltifatın gılaflı olan o meyvede öyle bir lezzet var ki, bin elma lezzetinin fevkindedir. İşte şu lezzet, ayn-ı şükrandır; şu muhabbet, padişaha karşı hürmetli bir muhabbettir.

Aynen onun gibi, bütün nimetlere ve meyvelere, zatları için muhabbet edilse, yalnız maddî lezzetleriyle gafilâne telezzüz etse, o muhabbet nefsanîdir; o lezzetler de geçici ve elemlidir. Eğer Cenab-ı Hakkın iltifatat-ı rahmeti ve ihsanatının

⁵ Allah'ım, bizi Senin muhabbetinle ve bizi Sana yaklaştıracak olanların muhabbetiyle rızıklandır.

⁶ HÂŞİYE: Bir zaman iki aşiret reisi bir padişahın huzuruna girmişler, yazılan aynı vaziyette bulunmuşlar.

meyveleri cihetiyle sevse ve o ihsan ve iltifatın derece-i lütuflarını takdir etmek suretinde kemâl-i iştiha ile lezzet alsa, hem manevî bir şükür, hem elemsiz bir lezzettir.

Üçüncü Nükte: Cenab-ı Hakkın esmasına karşı olan muhabbetin tabakâtı var. Sâbıkan beyan ettiğimiz gibi, bazen âsâra muhabbet suretiyle esmayı sever. Bazen, esmayı kemâlât-ı İlâhiyenin ünvanları olduğu cihetle sever. Bazen, insan, câmiyet-i mahiyet cihetiyle hadsiz ihtiyâcât noktasında esmaya muhtaç ve müştak olur ve o ihtiyaçla sever. Meselâ, sen bütün şefkat ettiğin akraba ve fukara ve zayıf ve muhtaç mahlûkata karşı âcizâne istimdad ihtiyacını hissettiğin hâlde biri çıksa, istediğin gibi onlara iyilik etse, o zatın in'am edici ünvanı ve kerîm ismi ne kadar senin hoşuna gider, ne kadar o zatı o ünvan ile seversin. Öyle de, yalnız Cenab-ı Hakkın Rahman ve Rahîm isimlerini düşün ki, sen sevdiğin ve şefkat ettiğin bütün mü'min âbâ ve ecdadını ve akraba ve ahabbını dünyada nimetlerin envâıyla ve Cennette envâ-ı lezâiz ile ve saadet-i ebediyede onları sana gösterip ve kendini onlara göstermesiyle mes'ud ettiği cihette, o Rahman ismi ve Rahîm ünvanı ne kadar sevimli ve lâıktırlar ve ne derece o iki isme ruh-u beşer muhtaç olduğunu kıyas edebilirsin.

Ve ne derece ⁷ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی رَحْمَتِهِ وَعَلٰی رَحِيْمَتِهِ yerindedir, anlarsın.

Hem alâkadar olduğun ve perişanîyetlerinden müteessir olduğun senin bir nevi hanen ve içindeki mevcudat senin o hanenin ünsiyetli levazımatı ve sevimli müzeyyenatı hükmünde olan dünyayı ve içindeki mahlûkatı kemâl-i hikmet ile tanzim ve tedbir ve terbiye eden Zatın Hakîm ismine ve Mürebbî ünvanına, senin ruhun ne kadar muhtaç, ne kadar müştak olduğunu, dikkat etsen anlarsın.

Hem bütün alâkadar olduğun ve zevalleriyle müteallim olduğun insanları, mevtleri hengâmında adem zulûmatından kurtarıp şu dünyadan daha güzel bir yerde yerleştiren bir Zatın Vâris, Bâis isimlerine, Bâkî, Kerîm, Muhyî ve Muhsin ünvanlarına, ne kadar ruhun muhtaç olduğunu, dikkat etsen, anlarsın.

İşte insanın mahiyeti ulviye, fıtratı câmia olduğundan, binler envâ-ı hâcât ile bin bir esma-i İlâhiyeye, her bir ismin çok mertebelerine fitraten muhtaçtır. Muzaaf ihtiyaç, iştiyaktır; muzaaf iştiyak, muhabbettir; muzaaf muhabbet dahi, aşktır. Ruhun tekemmülâtına göre merâtib-i muhabbet, merâtib-i esmaya göre inkişaf eder. Bütün esmaya muhabbet dahi – çünkü o esma Zat-ı Zülcelâl'in ünvanları ve cilveleri olduğundan– muhabbet-i Zatiyeye döner. Şimdi yalnız numune olarak, bin bir esmadan yalnız Adl ve Hakem ve Hak

⁷ Bütün mahlûkatına dünya ve ahirette şefkat ve merhametle ihsanda bulunmasından, onları rızıklandırmasından dolayı Allah'a hamd olsun.

ve Rahîm isimlerinin bin bir mertebelerinden bir mertebeyi beyan edeceğiz. Şöyle ki:

Hikmet ve adl içindeki Rahmani'r-Rahîm ve Hak ismini a'zamî bir dairede görmek istersen, şu temsile bak:

Nasıl ki, bir orduda dört yüz muhtelif taifeler bulunduğunu farz ediyoruz ki, her bir taife, beğendiği elbiseleri ayrı, hoşuna gittiği erzakı ayrı, rahatla istimal edeceği silâhları ayrı ve mizacına deva olacak ilâçları ayrı oldukları hâlde, bütün o dört yüz taife, ayrı ayrı, takım, bölük tefrik edilmeyerek, belki birbirine karışık olduğu hâlde, onları kemâl-i şefkat ve merhametinden ve harikulâde iktidarından ve mu'cizâne ilim ve ihatasından ve fevkalâde adalet ve hikmetinden, misilsiz bir tek padişah, onların hiçbirini şaşırmayarak, hiçbirini unutmuyarak, bütün ayrı ayrı onlara lââyık elbise, erzak, ilâç ve silâhlarını muinsiz olarak bizzat kendisi verse, o zat, acaba ne kadar muktedir, müşfik, âdil, kerîm bir padişah olduğunu anlarsın. Çünkü bir taburda on milletten efrad bulunsa, onları ayrı ayrı giydirmek ve teçhiz etmek çok müşkül olduğundan, bilmeceburiye, ne cinsten olursa olsun, bir tarzda teçhiz edilir.

İşte öyle de, Cenab-ı Hakkın adl ve hikmet içindeki ism-i Hak ve Rahmani'r-Rahîm'in cilvesini görmek istersen, bahar mevsiminde zeminin yüzünde çadırları kurulmuş muhteşem dört yüz bin milletten mürekkeb nebatat ve hayvanat ordusuna bak ki; bütün o milletler, o taifeler, birbiri içinde oldukları hâlde, her birinin libası ayrı, erzakı ayrı, silâhı ayrı, tarz-ı hayatı ayrı, talimatı ayrı, terhisatı ayrı oldukları hâlde ve o hâcâtlarını tedarik edecek iktidarlara ve o metalibi isteyecek dilleri olmadığı hâlde, daire-i hikmet ve adl içinde, mizan ve intizam ile, Hak ve Rahman, Rezzak ve Rahîm, Kerîm ünvanlarını seyret, gör; nasıl hiçbirini şaşırmayarak, unutmuyarak, iltibas etmeyerek terbiye ve tedbir ve idare eder.

İşte böyle hayret verici muhit bir intizam ve mizan ile yapılan bir işe, başkalarının parmakları karışabilir mi? Vahid-i Ehad, Hakîm-i Mutlak, Kadîr-i Külli Şey'den başka bu sanata, bu tedbire, bu rububiyete, bu tedvire hangi şey elini uzatabilir, hangi sebep müdahale edebilir?

(Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul-2023, s. 717-722)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ⁸
وَإِخْرُ دَعْوِهِمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁹

⁸ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

⁹ Duaları şu sözlerle sona erer: “Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur” (Yunus Suresi: 10.)

